

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОФШОРНИХ КОМПАНІЙ В УМОВАХ ДЕОФШОРИЗАЦІЇ

FEATURES OF LEGAL REGULATION OF ACTIVITIES OF OFFSHORE COMPANIES IN DEOFFSHORIZATION CONDITIONS

Товкун І.М., к.ю.н., доцент кафедри господарського права
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

У статті проведено аналіз актуальних антиофшорних ініціатив, впроваджуваних в Україні, визначені основні особливості правового регулювання офшорних компаній з урахуванням вимог про «економічну присутність» і автоматичний обмін інформацією. Обґрунтована важливість та визначені переваги від імплементації Плану дій для боротьби з розмиванням бази оподаткування і переміщенням прибутків за кордон.

Ключові слова: офшори, деофшоризація, план дій BEPS, іноземні інвестиції, зовнішньоекономічні відносини, економічна присутність.

В статье проведен анализ актуальных антиофшорных инициатив, внедряемых в Украине, определены основные особенности правового регулирования офшорных компаний с учетом требований об «экономическом присутствии» и автоматическом обмене информацией. Обоснована важность и определены преимущества имплементации Плана действий для борьбы с размыванием базы налогообложения и перемещением прибыли за границу.

Ключевые слова: офшоры, деофшоризация, план действий BEPS, иностранные инвестиции, внешнеэкономические отношения, экономическое присутствие.

Unbalanced legal regulation of offshore institutes facilitates significant withdrawal of capital from Ukraine, a tax evasion, which in turn leads to significant losses in budget revenues and other negative consequences for the development of the Ukrainian economy.

Globalization of deoffshorization processes is gaining momentum and covers almost all countries of the world. At present, the use of offshore structures without their proper declaration becomes very risky for business.

Rapid increase of offshore companies caused concern for governments of majority of countries, from which capital began to withdraw to territories with more advantageous conditions. Thereby, such countries began to apply special "anti-offshore" legislation, aim of which aim is to reduce outflow of capital and minimize benefits of offshore mechanisms.

Thus, in 2015 Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) developed an Action Plan to combat taxation base erosion and profit shifting (Base erosion and profit shifting refers to tax avoidance strategies that exploit gaps and mismatches in tax rules to artificially shift profits to low or no-tax locations), further – Action Plan on BEPS.

On January 01, 2017 Ukraine joined the OECD Enhanced Cooperation Program (inclusive framework), and has undertaken to implement the Minimum Standard of the BEPS Action Plan (4 steps out of 15). To implement them, adoption of a number of new laws and revision of international bilateral treaties on avoidance of double taxation, to which Ukraine is a party, is necessary.

In 2018, a number of key events related to "offshore" occurred: the first automatic exchange of information was held, part of offshore jurisdictions introduced changes to local laws that put forward new requirements for the work of so-called companies without presence (Empty Shell Companies). From now on, businesses that work with offshore companies from such jurisdictions will have to change the rules of the game and reorganize their business plans according to the innovations in the law, for example, to provide information that will allow the international tax authority to track whether the company conducts profile activities. Failure to comply with the rules may result in certain financial sanctions.

New requirements do not apply to all registered companies, but only to tax residents in such areas as: finance and banking, insurance, leasing, maritime traffic, intellectual property management, holding companies, distribution and service centers. Existing companies were given a term to bring everything into compliance by July 1, 2019, and it could be extended. For companies that register for the first time, the rules began to apply from January 1, 2019. Such measures fit into the general trend: the registries of companies and beneficiaries become public, tax reporting introduced for them.

Key words: offshore, deoffshorization, the BEPS Action Plan, foreign investment, foreign economic relations, economic presence.

В умовах нестабільної економіки та зростаючої торгово-залежності України питання деофшоризації стає надзвичайно актуальним.

Офшори є основним інструментом тіньової економіки для виведення ресурсів із країни легальним шляхом. Зростання тіньової економіки, як правило, супроводжується значним відтоком із країни фінансових, людських та матеріальних ресурсів. Рушійною силою для відтоку національних фінансових капіталів до офшорів є протиріччя між державними і приватними інтересами, зростаючою глобалізацією і наявними відмінностями в умовах господарювання, економічному та політичному статусі різних держав.

Глобалізація процесів деофшоризації останнім часом набуває більших обертів та охоплює майже всі країни світу. Наразі використання офшорних структур без їх відповідного декларування стає дуже ризиковим для бізнесу.

Питанням правового регулювання діяльності офшорних компаній присвячують свої праці такі науковці, як, зокрема, Д. Полотенко [1], В. Предборський [2], О. Соїна [3], Е. Шамбост [4], О.В. Шереметинська [5]. І хоча вне-

сок названих дослідників у вирішенні питань офшоризації є досить вагомим, все ж таки актуальним на сьогодні залишається питання правового регулювання діяльності офшорних компаній.

Однією з головних цілей глобальної деофшоризації є створення рівних умов руху капіталу між країнами, без надавання переваг країнам, які мають більш привабливі умови оподаткування.

Високоподаткові юрисдикції, не бажаючи миритися зі значним зменшенням податкових надходжень, активно впроваджують у свої правові системи дедалі більше складних інструментів боротьби з ухиленням від оподаткування за допомогою податкових гаваней (офшорних зон).

У світі існує декілька антиофшорних ініціатив: американська FATCA (Закон про податкову звітність зарубіжних рахунків – Foreign Account Tax Compliance Act), План ОЕСР/G20 BEPS (План протидії розмиванню бази оподаткування та виведенню прибутку з-під оподаткування), П'ята директива ЄС (5 AML Directive), «чорний» список ЄС юрисдикцій, які не співпрацюють у сфері оподаткування. Під впливом світової спільноти значна кількість

держав змушені приєднуватися до таких ініціатив, аби не потрапити до цих «чорних» або «сірих» списків ЄС.

Слід зазначити, що актуальність дослідження питання деофшоризації зумовлена, перш за все, цілями та напрямками суспільно-економічних реформ, що впроваджуються в Україні останнім часом. Так, Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» передбачає проведення податкової реформи, напрямами якої, зокрема, мають бути: вдосконалення законодавства України, спрямованого на посилення боротьби зі схемами ухиляння від сплати податків як юридичними, так і фізичними особами; вдосконалення законодавства з питань трансфертного ціноутворення [6]. Крім того, Управління державними фінансами, зокрема адміністрування податків, визначено одним із напрямів реформування згідно із Стратегією реформування державного управління України на період до 2021 року [7]. Дотримання загальної бюджетно-податкової дисципліни в середньостроковій перспективі шляхом побудови сучасної справедливої податкової системи, включаючи розроблення планів заходів для протидії стратегіям та практикам розмивання бази оподаткування та виведення прибутків з-під оподаткування, визначено важливим завданням Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017–2020 роки [8].

Деофшоризація – це не просто нова світова тенденція, а вже вимога банків і урядів.

Однак є й інша тенденція: чим складнішим стає світове регулювання питань офшорів, тим активніше самі офшори шукають шляхи уникнення цього регулювання. А тому схеми стають все складнішими. Це може мати наслідком ситуацію, коли формально офшори будуть значно відкритішими і прозорішими, але де-факто багато речей залишаться так само прихованими.

Ураховуючи гостроту та всеосяжність питання офшорів, Велика двадцятка вирішила об'єднати зусилля і розробити загальну податкову політику для ефективного боротьби з офшорами як елементом тіньової економіки.

Так, у 2015 році Організацією економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР) був розроблений План дій для боротьби з розмиванням бази оподаткування і переміщенням прибутків за кордон (Base erosion and Profit Shifting – розмивання оподаткованої бази й виведення прибутку з-під оподаткування), далі – План дій BEPS. План дій BEPS передбачає 15 дій для усунення прогалів у міжнародному податковому регулюванні і розбіжностей у національному податковому законодавстві різних країн, які унеможливають «приховування» корпоративного прибутку та його штучне переміщення в низькоподаткові юрисдикції, де компанії не здійснюють економічної діяльності.

За останні три роки 123 країни вже розпочали запровадження Плану дій BEPS в національному податковому законодавстві. Зокрема, Україна приєдналася до Inclusive Framework on BEPS, програми розширеного співробітництва з питань імплементації плану протидії практикам BEPS, з 1 січня 2017 року [9], та взяла на себе зобов'язання імплементувати Мінімальний стандарт Плану дій BEPS (4 кроки з 15). Для їх реалізації необхідним є прийняття низки нових законів та перегляд міжнародних двосторонніх договорів про уникнення подвійного оподаткування, стороною яких виступає Україна. До обов'язкових для імплементації кроків Плану дій BEPS належать:

1) удосконалення заходів боротьби з податковими зловживаннями;

2) запобігання наданню пільг, передбачених угодами про уникнення подвійного оподаткування, за невідповідних обставин;

3) рекомендації щодо документації з трансфертного ціноутворення та розкриття інформації щодо інших країн;

4) удосконалення процедури взаємного узгодження шляхом підвищення ефективності механізмів вирішення спорів.

Перегляд конвенцій із кожною країною окремо, підписання протоколів та їх подальша ратифікація в парламенті – складний і тривалий процес. Для більш оперативного перегляду міжнародних конвенцій був розроблений 15-й крок плану дій – MLI. MLI Конвенція (Multilateral Convention to Implement Tax Treaty Related Measures to Prevent Base Erosion and Profit Shifting) – це угода, приєднавшись до якої країна отримує змогу одночасного внесення змін до всіх або деяких чинних Конвенцій про уникнення подвійного оподаткування.

MLI вводить так званий «тест основної мети» і змінює філософію так, щоб залишалися пільги для реального бізнесу, реальних транскордонних операцій з економічного суттю, але їх не можна було б застосувати для «компаній-пустушок», через які просто перераховувались гроші. Якщо буде доведено, що хоча б однією з основних цілей створення іноземної компанії була податкова мінімізація, компанії можуть відмовити в пільговому оподаткуванні.

MLI Конвенція – це унікальний механізм, який дозволяє одночасно змінити численну кількість двосторонніх угод із країнами, які також долучилися до багатостороннього інструменту, уникнувши таким чином тривалих процедур індивідуального перегляду кожної з них у двосторонньому порядку.

За останні роки 115 країн вже розпочали запровадження цього Плану в національному податковому законодавстві.

23.07.2018 р. Україна приєдналася до Багатосторонньої конвенції про виконання заходів, що стосуються угод про оподаткування, для протидії розмиванню бази оподаткування та виведення прибутку (Багатостороння конвенція MLI), яку підписали ще 83 країни. Протоколом про приєднання України до Конвенції MLI разом із переліком застережень та повідомлень встановлено, що 77 міжнародних двосторонніх угод, укладених між Україною та іншими державами-учасницями Конвенції MLI, підлягатимуть зміні після ратифікації Конвенції MLI, беручи до уваги всі застереження, встановлені Україною у Протоколі. 28.02.2019 року Верховна Рада України ратифікувала Багатосторонню конвенцію про виконання заходів, що стосуються угод про оподаткування, з метою протидії розмиванню бази і виведенню прибутку з-під оподаткування MLI, а 19 березня 2019 року Президент підписав відповідний Закон від 28.02.2019 р № 2692-VIII [10]. Підписавши і ратифікувавши Конвенцію MLI, Україна одночасно виконує два з чотирьох необхідних кроків Плану дій BEPS.

Це також позитивно вплине на інвестиційну привабливість України. Держава, яка долучається до глобального проекту протидії BEPS, сигналізує іншим про готовність дотримуватися міжнародних стандартів обміну інформацією.

Так, на виконання міжнародних зобов'язань України Міністерство фінансів України та Національний банк України розробили та 24 жовтня 2018 року оприлюднили проект Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України з метою імплементації Плану протидії розмиванню бази оподаткування та виведенню прибутку з-під оподаткування» [11], який впроваджує норми ВЕР та який вплине на всі компанії, де в корпоративній структурі є іноземний елемент, і з ним відбуваються транзакції з України – за придбання товарів, робіт або послуг, перерахування роялті, відсотків по кредитах і так далі. Законопроект покликаний підтримати фінансову стабільність у країні в умовах переходу до вільного руху капіталу, підвищити ефективність податкового регулювання та запровадити єдині вимоги до прозорості ведення бізнесу в Україні за міжнародними стандартами. Прийняття цього законопроекту дозволить уникнути визнання України як країни, що не співпрацює з питань оподаткування. Це, у свою чергу, розширить можливості для ведення українським бізнесом повноцінної діяльності на зовнішніх ринках, уникаючи упередженого ставлення з боку іноземних

контрагентів, банків та інвесторів. Законопроект також встановлює детальне визначення порядку трансфертного ціноутворення та правила оподаткування щодо контрольованих іноземних компаній (КІК), які суттєво впливають на питання структурування бізнесу у світі.

За оцінками ОЕСР, втрати бюджетів країн світу від агресивного податкового планування, що ґрунтується на розмиванні бази оподаткування і переміщенні прибутків за кордон (BEPS), щороку сягають 100-240 млрд дол. США, або 4-10% сукупних надходжень прибутку від податку на прибуток підприємств. При цьому бюджети країн, що розвиваються, втрачають більше, ніж бюджети розвинених країн.

Правила трансфертного ціноутворення вже внесені до Податкового кодексу України, що свідчить про реалізацію відповідного кроку BEPS в Україні. Однак вони не працюють у повному обсязі без застосування правил КІК, обов'язку звітування щодо структури іноземних активів, а також за відсутності інформації про майновий стан реальних бенефіціарних власників.

Низка положень Конвенції залишає за країнами право зробити застереження щодо застосування відповідних положень. Україна таким правом скористалася. Зокрема, *transparent entities*, тобто поки що не буде застосовано визначення прозорого підприємства для цілей оподаткування. Таке визначення застосовується у випадках, коли не оподатковуються отримані підприємством прибутки, а лише дохід бенефіціарних власників таких підприємств.

Реформи в нашій країні традиційно половинчасті, і суворість українських законів, спрямованих на усунування використання офшорних переваг, часто компенсується не обов'язковістю їх виконання або занадто малими штрафними санкціями за порушення вимог цих законів. Так, у рамках правил трансфертного ціноутворення [11] вводиться поняття «контрольована операція», а також дається список «низькоподаткових» юрисдикцій, операції з якими визнаються контрольованими. Проте сьогодні немає практики використання цих правил, і їх досить легко уникати.

У грудні 2017 р. Євросоюзу оприлюднив «чорний» список юрисдикцій, які не співпрацюють у питаннях оподаткування. До «чорного» списку Євросоюзу потрапляють юрисдикції, які:

- 1) мають «проблеми з податковою прозорістю» (тобто не беруть участі в міжнародному обміні інформацією);
- 2) проводять так звану недобросовісну податкову політику шляхом встановлення преференційних режимів оподаткування;
- 3) не приєдналися до плану BEPS і не планують робити жодних дій для виправлення зазначених вище «недоліків».

До таких країн можуть застосовуватись важелі впливу, такі як: додаткове оподаткування операцій із резидентами цих країн, додатковий контроль податкових органів і додаткова звітність за такими угодами з резидентами цих країн.

У первинному варіанті списку, опублікованому 5 грудня 2017 р., перебувало 17 країн і територій. Станом на 9 листопада 2018 р. їх залишилося п'ять: Американські Віргінські Острови, Американське Самоа, Гуам, Самоа, Тринідад і Тобаго.

Крім «чорного» списку, існує ще й «сірий» список, до якого потрапили 13 країн і територій, що дозволяють офшорним структурам отримувати прибуток без здійснення реальної економічної діяльності. Ці юрисдикції взяли на себе зобов'язання, під загрозою потрапляння до «чорного» списку та з метою боротьби з недобросовісним застосуванням «компаній без присутності», виправити виявлені в них недоліки, а саме зобов'язали компанії, зареєстровані на їх території, відкривати реальні офіси і найняти співробітників до кінця 2018 р. (деякі – до кінця

2019 р.). До таких юрисдикцій належать: Ангілья, Багами, Бахрейн, Бермудські, Британські Віргінські острови, Кайман, Гернсі, Мен, Джерсі, Маршаллові Острови, Теркс і Кайкос, ОАЕ і Вануату. З огляду на загальну тенденцію в розкритті реєстрів компаній і бенефіціарів ці території навряд чи виявляться останніми.

Обов'язок розкрити структуру власності й кінцевого бенефіціара (Закон України від 14.10.2014 р. № 1701-VII) також має слабкі місця. Керівник компанії повинен надати державному реєстратору інформацію про кінцевого бенефіціарного власника (контролера) компанії, в тому числі про кінцевого вигодонабувача її засновника (якщо засновник – юридична особа). Також він зобов'язаний дати інформацію про структуру власності засновників – юридичних осіб, яка дає змогу встановити фізичних осіб – власників істотної участі в цих юридичних особах. Неподання такої інформації тягне за собою накладення адміністративного штрафу на керівника в розмірі до 8500 грн. Однак це не така вже й велика плата за безпеку бізнесу. До того ж, за надання недостовірної чи неповної інформації відповідальність не передбачена, що робить ці вимоги декларативними.

У 2018 році сталося кілька ключових подій у сфері офшорів: відбувся перший автоматичний обмін інформацією, частина офшорних юрисдикцій внесла зміни до місцевого законодавства, які висувають нові вимоги до роботи так званих компаній без присутності (*Empty Shell Companies*). Відтепер бізнесу, який працює з офшорними компаніями з таких юрисдикцій, доведеться змінювати правила гри та реорганізувати свої бізнес-схеми відповідно до новацій у законодавстві, наприклад надавати інформацію, яка дозволить міжнародному податковому органу відстежити, чи веде компанія профільну діяльність. Недотримання правил може спричинити за собою певні фінансові санкції.

Нові вимоги поширюються не на всі зареєстровані компанії, а тільки на податкових резидентів в таких сферах, як: фінанси і банківська справа, страхування, лізинг, морські перевезення, управління інтелектуальною власністю, холдинговий бізнес, розподільні і сервісні центри. Існуючим компаніям дали строк привести все у відповідність до 01 липня 2019 року, і він може бути продовжений. Для компаній, що реєструються вперше, правила почали діяти з 1 січня 2019 року. Такі заходи вписуються в загальну тенденцію: реєстри компаній і бенефіціарів стають загальнодоступними, для них запроваджується податкова звітність.

Нові правила більш-менш однакові для всіх територій, і перше з них – фізична присутність компанії – відразу викликає масу питань. По-перше, багато територій, особливо острівні, фізично не здатні розмістити всі зареєстровані фірми, так само на всіх не вистачить й місцевого персоналу. По-друге, утримання таких компаній може просто звести нанівець вигоди від несплати податків на батьківщині.

До того ж, ще однією важливою подією стало те, що Центробанк Республіки Кіпр попередив про необхідність закриття рахунків офшорних компаній із 04 червня 2019 р. Відтепер іноземній компанії для того, щоб обслуговуватись в банківських установах Республіки Кіпр, необхідно буде надати пакет документів, що передбачає розкриття кінцевого бенефіціарного власника, підтвердження легальності джерел доходів і добробуту тощо. Це спрямовано на те, що в банках будуть обслуговуватись клієнти, які реально провадять у країні свою господарську діяльність. Передбачається, що, окрім надання пакету документів, компанія буде вести бухгалтерську звітність та надавати її банку.

У березні 2018 року Британські Віргінські острови (БВО) потрапили до так званого сірого списку ЄС як країна, чий податковий режим створює умови для використання офшорних структур. Претензії ЄС полягали

в тому, що за відсутності корпоративного податку БВО створювали умови для реєстрації компаній, які не ведуть жодної діяльності у своїй країні та отримують доходи, які ніде не оподатковуються («паперові» компанії, або shell companies). БВО були змушені ухвалити законодавство, що встановлює вимоги до бізнес-присутності та інші вимоги ЄС до кінця 2018 року. Так, із 1 січня 2019 року на Британських Віргінських Острвах (БВО) набрав чинність закон про економічну присутність (Economic Substance Act, 2018 № 12 of 2018), який визначає вимоги до бізнес-присутності компаній (включаючи партнерства), що зареєстровані за законодавством БВО та є їх податковими резидентами. Зокрема, такі компанії будуть зобов'язані мати офіс, персонал та щорічно підтверджувати, що вони існують не тільки номінально.

Економічна присутність – це набір критеріїв, які потрібно виконати компанії для того, щоб вона вважалась реальною (не була shell company). Критерії застосовуються до компаній, які здійснюють один або декілька видів діяльності (relevant activities), визначені в законі.

Серед критеріїв економічної присутності: управління компанією на території БВО, наявність офісу та персоналу у БВО, фактичне здійснення діяльності, характерної для бізнес-профілю компанії, протягом фінансового року. Закон визначає додаткові критерії для окремих видів діяльності.

Компанії БВО, які протягом фінансового року (починаючи з 2019-го) здійснюють визначені в законі види діяльності (relevant activities), зобов'язані повідомити про це свого реєстраційного агента та надати йому інформацію про виконання ними вимог до економічної присутності. Уперше така інформація має подаватись у 2020 році та оновлюватись щорічно (після завершення фінансового року). Наразі ще не затверджені конкретні вимоги щодо змісту такої інформації, тож не є зрозумілим, наскільки детально компанії будуть змушені описувати виконання ними вимог економічної присутності. За порушення вимог загрожують жорсткі санкції – від штрафів до виключення з реєстру компанії.

Після схвалення Парламентом 19 квітня 2018 року узгодженого тексту 14 травня 2018 року Європейська Рада ухвалила Директиву 2018/843/EU Європейського Парламенту та Ради Європейського Союзу про внесення поправок до Директиви 2015/849/EU про запобігання використанню фінансової системи з метою відмивання коштів та фінансування тероризму, а також про внесення поправок до Директив 2009/138/EC і 2013/36/EU. Ці правила є п'ятим і останнім оновленням Європейської антивідмивної Директиви, за що і отримали назву 5AMLD. Цією Директивою було внесено правки до попередньої, четвертої Директиви, які також спрямовані на посилення заходів боротьби з агресивним податковим плануванням.

Серед основних аспектів 5AMLD можна виділити такі:

1. Відкритий доступ для будь-якої зацікавленої особи до реєстру власників компаній (бенефіціарів). Національні реєстри бенефіціарів компаній країн – членів ЄС повинні бути розкриті до кінця 2019 р. Попередня (Четверта) Директива дозволяла доступ тільки компетентним органам і «зобов'язаним суб'єктам».

2. До реєстру трастів відтепер необхідно вносити дані про бенефіціарне володіння (дані про засновника, довірного власника, бенефіціара тощо). Це дозволить надати інформацію слідчим органам, громадським організаціям і журналістам.

3. Фінансові установи держав Євросоюзу більше не зможуть надавати анонімні банківські комірочки, а нинішні власники таких сейфів повинні бути ідентифіковані (це необхідно зробити протягом шести місяців після набрання чинності законом). Знижено поріг ідентифікації власників передплачених карт із 250 до 150 Євро. Попередня (Четверта) Директива забороняла анонімність рахунків і ано-

німність банківських розрахункових книжок. Ця заборона залишається чинною.

4. Поняття «зобов'язані суб'єкти» віднині включає провайдерів електронних гаманців і платформи обміну цифрових валют, які зобов'язані ідентифікувати і перевіряти благонадійність клієнтів. Уперше дається визначення поняттю «віртуальна валюта».

5. Компетентні органи фінансової розвідки держав ЄС отримують більше можливостей та повноважень щодо запитів, отримання і використання даних від «зобов'язаних суб'єктів». Їм буде надано прямий доступ до інформації про бенефіціарних власників компаній, а також до централізованих національних банківських та платіжних реєстрів або центральних систем пошуку даних, які має бути створено в кожній країні-члені ЄС.

6. Визначено перелік критеріїв для категорії високо-ризикових країн, які не перебувають у ЄС. Грошові перекази за участю громадян цих країн мають бути під пильною увагою компетентних органів.

Кожна з країн-членів ЄС має впровадити положення 5AMLD до національного законодавства до кінця 2019 року.

5AMLD спрямована на підвищення безпеки в Європі шляхом припинення фінансування злочинної діяльності, не перешкоджаючи при цьому нормальному функціонуванню платіжних систем. Вона є частково реакцією у відповідь на терористичні напади в Європі у 2016 році.

На особливу увагу заслуговують заходи щодо усунення ризиків, пов'язаних із криптовалютами. Щоб припинити анонімність, пов'язану з віртуальними валютами, поряд із банками та фінансовими установами, вимоги AMLD поширюються також на провайдерів, які здійснюють обмінні операції між віртуальними та фіатними валютами, а також провайдерів віртуальних гаманців – організації, що надають послуги для захисту криптографічних ключів від імені своїх клієнтів для зберігання та передачі віртуальної валюти. Тепер вони мають бути зареєстровані, здійснювати перевірку та аналіз діяльності клієнтів, включаючи вимогу щодо перевірки клієнтів, а також чинити тиск на трасти і торгові компанії для виявлення власників криптовалюти.

Новою Директивою встановлено також більш жорсткі критерії оцінки підвищеного ризику відмивання грошей для країн, що не входять до ЄС. Тепер операції за участю громадян із ризикових країн (включаючи можливі санкції) підлягають більш пильному вивченню.

В Україні, як і в багатьох інших державах, існують певні обмеження при укладанні угод з офшорними компаніями. Зазвичай ці обмеження пов'язані не із заборонами, а з підвищеним контролем за такими угодами, або з депонуванням коштів, або з ускладненням віднесення сум на собівартість.

При цьому є й позитивні фактори застосування офшорів як інструменту бізнесу. Цінність пояснюється двома основними аспектами: ефективністю інструментів забезпечення корпоративної безпеки бізнесу за відсутності на рівні національного законодавства належного захисту та розширеними можливостями для податкової оптимізації.

Таким чином, у питаннях деофшоризації все не так однозначно. Треба говорити не про заборону офшорів, а про те, як створити такі умови для бізнесу, щоб у резидентів не виникло бажання виводити гроші з країни.

Державним органам, які в Україні мають здійснювати реформування вітчизняного податкового законодавства на виконання зобов'язань, що випливають з участі в міжнародних ініціативах, і, зокрема, дотримання рекомендацій BEPS, слід, з одного боку, враховувати вимоги міжнародних організацій, а з іншого боку, забезпечувати захист конкурентоздатності вітчизняних суб'єктів господарювання та формувати інвестиційно привабливе середовище.

Таким чином, можна зробити висновок, що, незважаючи на те, що в Україні фрагментарно представлені деякі

механізми протидії транскордонним схемам ухилення від оподаткування, такі механізми потребують подальшого уточнення і впровадження поряд із ними інструментів, що дозволять здійснювати ефективний контроль за відповідними напрямками та забезпечуватимуть ефективне функціонування вітчизняної системи протидії мінімізації податків.

Необхідно вибудувати оптимальну стратегію для розвитку бізнес-структур і покращення підприємницького середовища з націленістю на повноцінну та успішну інтеграцію у світогосподарські процеси.

Ураховуючи всі переваги та недоліки глобальної деофшоризації, можна сказати, що вона матиме позитивний вплив на ведення зовнішньоекономічної діяльності. Встановлення однакових та чесних економічних умов сприятиме залученню інвестицій в країни, незважаючи на те, мають вони пільгові умови для оподат-

кування чи ні. Сьогодні світова спільнота рухається в напрямку забезпечення припливу капіталу рівномірно у світові економіки, що створюватиме реальні передумови для розвитку зовнішньоекономічних відносин. У світового бізнесу з'явиться більше можливостей для вибору юрисдикції здійснення своєї зовнішньоекономічної діяльності.

Багатогранність та масштабність питань деофшоризації зумовлює складність отримання швидких конкретних результатів. Вирішення проблем деофшоризації питання системної та комплексної роботи містить не тільки економічну, але й політичну, адміністративну, правову, податкову компоненти, що в середньо- та довгостроковій перспективі дадуть позитивні зміни для розвитку країни за допомогою покращення інвестиційного клімату та встановлення прозорих та вкрай простих і зрозумілих правил ведення бізнесу в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Полотенко Д.В. Вільні економічні зони в контексті регулювання економіки. *Фінанси України*. 2010. № 11. С. 18–25.
2. Предборський В.А. Детінізація економіки в контексті трансформаційних процесів. Питання теорії та методології : монографія. Київ : Кондор, 2005. 613 с.
3. Соїна О. Вільні економічні зони як фактор ринкової економіки. *Економіка України*. 1994. № 4. С. 35–37.
4. Шамбост Э. Энциклопедия оффшорных зон. Москва. 2000. 586 с.
5. Шереметинська О.В. Вплив офшорних зон на економіку України. *Економічний простір*. 2016. № 105. С. 58–66. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecpros_2016_105_8.
6. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.
7. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/474-2016-%D1%80#n9>.
8. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/415-2017-%D1%80>.
9. Спеціалізований інформаційний ресурс. URL : <https://bepsinua.bank.gov.ua/beps/>.
10. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=65566.
11. Офіційний сайт Міністерства Фінансів України. URL : <https://www.minfin.gov.ua/news/view/proekt-zakonu-iz-zaprovadzhennia-planu-dii-v-ukraini?category=novini-ta-media&subcategory=vsi-novini>.
12. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/408-vii>.

УДК 346.9

ПРОЦЕДУРА РОЗВ'ЯЗАННЯ СПОРІВ У РАМКАХ СОТ: ДОСВІД УКРАЇНИ

THE DISPUTE SETTLEMENT PROCEDURE WITHIN THE WTO: EXPERIENCE OF UKRAINE

Щокіна О.О., к.ю.н.,

доцент кафедри господарського права

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

**Сабадаш І.В., студент факультету
прокуратури та кримінальної юстиції**

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

**Івашковський Д.В., студент факультету
прокуратури та кримінальної юстиції**

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

**Федченко Д.І., студентка факультету
прокуратури та кримінальної юстиції**

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

У статті досліджено теоретичні та практичні аспекти функціонування процедури розв'язання спорів в рамках СОТ на сучасному етапі, зокрема, автором було розкрито основні етапи такої процедури. Крім того, особливу увагу приділено аналізу досвіду участі України у вирішенні таких спорів, на основі чого було сформульовано рекомендації, що дозволять збільшити ефективність використання Україною цього механізму розв'язання спорів у рамках СОТ для захисту національних інтересів.

Ключові слова: Світова організація торгівлі (СОТ), спір, національні інтереси, процедура розв'язання.